

Janata Sahakari Bank., Pune
(Multistate Scheduled Bank)

DEPOSIT POLICY

(ठेव पॉलिसी)

सन २०१७-२०१८

ठेव पॉलिसी

प्रस्तावना-

बँकिंग व्यवसायात ठेवसंकलन हा एक आवश्यक घटक असून, व्यवसायवृद्धीसाठी त्यास अनन्यसाधारण महत्व आहे. बँकिंगच्या मूळ संकल्पनेनुसार ग्राहकांकडून ठेवसंकलित करून त्याचा विविध प्रकारची कर्जे वितरणासाठी विनियोग करणे आणि त्यामाध्यमातून नफा कमावणे हा मुख्य उद्देश आहे. बँकांनी त्यांचे व्यवसाय उद्दिष्ट साध्य करणेसाठी प्रतिवर्षी निश्चित धोरण ठरविणे अपेक्षित आहे. त्यासाठी कार्यपद्धतीत नेमकेपणा आणि ठराविक साचेबद्धता असणे आवश्यक आहे.

रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाने सर्व बँकांना ठेवीवरील व्याजदर ठरविणेबाबत स्वायत्तता दिलेली आहे. बँका आपल्या ग्राहकांना आकर्षित करणेसाठी अधिकाधिक सेवा पुरविताना अन्य बँकांबरोबर स्पर्धात्मक व्यवसाय करीत, बँकेमधील ठेवी व कर्जे यांचा समतोल राखून नफा कमवित असतात.

बँक ठेवीवरील व्याजदर ठरविताना ठेव कालावधीनिहाय तसेच ठेवप्रकार व ठेवयोजनानिहाय सर्वसाधारण ठेवीदार, सहकारी संस्था, ज्येष्ठ नागरिक (वयोमर्यादा ६० वर्षे पूर्ण), सेवकवर्ग, तसेच रक्कम रु.१५लाख व त्यावरील मोठ्या रकमेच्या (Bulk Deposit) ठेवी इत्यादी निकष विचारात घेत असते. बँकेने ठेव संकलन करणेसाठी शाखांना दैनंदिन कामकाजाचे माध्यमातून पुढीलप्रमाणे मार्गदर्शक नियमावली ठरवून दिली आहे.

- १) कोठल्याही प्रकारातील ठेव स्वीकारताना ग्राहकांकडून केवायसी पॉलिसीनुसार प्रथम पूर्तता करून घेणे अनिवार्य आहे.
- २) लो कॉस्ट ठेवी / CASA DEPOSIT वाढविण्याचे बँकेचे धोरण असून , तदनुषंगिक ग्राहकसंख्या व छोटे ठेवीदार यांची संख्या वाढविण्यावरही भर देणे आवश्यक आहे.
- ३) विविध मुदतीत ठेव स्वीकारताना बँकेने त्या त्या योजनेसाठी ठरविलेल्या नियमांचा अवलंब करणे आवश्यक आहे.
- ४) नविन व्यक्तिगत स्वरूपात मोठ्या रकमेच्या ठेवी (Bulk Deposit) स्वीकारताना Prevention of Money Laundering Act मधील तरतुदीनुसार Sources of Funds ची योग्य ती खातरजमा करणे आवश्यक आहे.

- ५) ठेवीदाराने ठेवलेल्या कोणत्याही प्रकारातील ठेवींचे नूतनीकरण हे किमान तीन वेळा स्वयंचलित पद्धतीने (Auto Renewal) करणेत येईल असे ठेवपावतीवर नमूद करणे आवश्यक राहिल. त्यापुढील नूतनीकरणास ठेवीदाराची लेखी सुचना घेणे आवश्यक राहिल. (अपवाद - (१) बँकेने आवश्यकतेनुसार जाहीर केलेल्या विशेष योजनेअंतर्गत अशा स्वयंचलित पद्धतीने (Auto Renewal) होवू शकणार नाही. (२) मुख्यकचेरी अधिकारपरत्वे अदा केल्या गेलेल्या विशेष व्याजदरांच्या ठेवीस.)
- ६) ठेवींचे मुदत संपल्यानंतर किमान १४ दिवसांचे कालावधीत नूतनीकरण केल्यास मुदत संपलेल्या दिनांकापासून नूतनीकरण होईल. सदर १४ दिवसांचे कालावधीनंतर नूतनीकरण मूळ मुदत संपल्याच्या दिनांकापासून करावयाचे झाल्यास, त्यावर सेव्हिंग्ज ठेवदाराने व्याज दिले जाईल. ठेवींचे उपरोक्त कालावधीनंतर नूतनीकरण केल्यास त्याची विलंबाची कारणे विचारात घेऊन सेव्हिंग्ज ठेव व्याज दरापेक्षा अधिक दराने व्याज देणेबाबतचे अधिकार मा.मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांना असतील.
- ७) ७ ते १८० दिवस या कालावधीतील प्रस्तावित व्याजदरानुसार स्वीकारलेल्या ठेवी मुदतपूर्व बंद करताना दंड व्याज आकारण्यात येऊ नये. (उदा.१८० दिवसांसाठी ठेव ठेवली आणि ५० व्या दिवशी मुदतपूर्व बंद केल्यास त्यास संबंधित कालावधीस असलेल्या दराने व्याज अदा करावे. तसेच ९५ व्या दिवशी मुदतपूर्व बंद केल्यास त्या कालावधीसाठी असलेल्या दराने व्याज अदा करावे.)
- ८) १८१ दिवसांपासून पुढे नियमानुसार मुदतपूर्व खाते बंद केल्यास दंडव्याज १% सर्वांसाठी लागू राहिल.
- ९) शिकाऊ, प्रोबेशनरी अथवा करारावर असलेले सेवकांचे विनंतीनुसार त्यांच्या बँकेच्या सेवा कालावधीतच त्यांच्या मुदत ठेवीस १% जादा व्याजदराची सवलत उपलब्ध राहिल, परंतु शिकाऊ, प्रोबेशनरी व करारावर घेतलेल्या सेवकांचा सेवाकाल कोणत्याही कारणास्तव (कराराचा कालावधी पूर्ण झाल्याने अथवा कराराचे कालावधीपूर्वी) संपुष्टात आल्यास अथवा त्याची सेवा काही कारणास्तव खंडीत (बडतर्फ) केल्यास अशा सेवकांना त्यांच्या सेवा कालावधीत उपलब्ध असणारी जादा व्याजदराची सवलत त्यांच्या सेवा कालावधी पश्चात उपलब्ध राहणार नाही. अशा शिकाऊ, प्रोबेशनरी अथवा करारावर असलेले सेवकांना त्यांच्या सध्या चालू असलेल्या मुदत ठेवींचा कालावधी पूर्ण होईपर्यंतच सदरचा १% जादा व्याजदर लागू राहिल.त्यानंतर होणाऱ्या नूतनीकरणास व नवीन ठेवींना सदरच्या १% जादा व्याजदराची सवलत उपलब्ध राहणार नाही.
- १०) जे सेवक त्यांचा नियमित सेवा कार्यकाल (विद्यमान नियमानुसार वयाची ५५ किंवा ५८ वर्षे) पूर्ण करून बँकेच्या नियमानुसार सेवानिवृत्त (Retired) झाले आहेत असे निवृत्त सेवक जादा १% व्याजदर मिळण्यास पात्र राहतील. म्हणजेच कोणत्याही कारणास्तव हा निकष पूर्ण न करणाऱ्या सेवकांना सदर सवलत उपलब्ध राहणार नाही.
- ११) सेवकांची सोसायटी / वेल्फेअर असोसिएशन यांनाही सेवकांसाठी देण्यात येत असलेला १% जादा

व्याजदर लागू राहिल.

- १२) वरील मुद्दा क्र.६,७ आणि ८ मध्ये नमूद केलेल्या सर्वसाधारण नियमात सवलत मान्य करण्याचे , तसेच रक्कम रु.१५लाखावरील एकरकमी ठेवींसाठी अतिरिक्त व्याजदर मान्य करण्याचे अधिकार मा.मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांना राहतील.
- १३) बँकेच्या कायम सेवेतून निवृत्त झालेल्या माजी सेवकांना तसेच ज्येष्ठ नागरिक (वयोमर्यादा ६० वर्षे पूर्ण) असलेल्या बँकेच्या सेवेतील सेवकांना ज्येष्ठ नागरिक व सेवक यांना देत असलेला व्याजदर अशा दोन्ही व्याजदर सवलतींचा एकत्रित विचार करून सर्वसाधारण ठेवींना लागू असलेल्या व्याजदरापेक्षा जास्तीतजास्त १.५०% जादा व्याजदर देता येऊ शकेल असा नियम आहे अर्थात काही वेळी तो तत्कालीन ठेव व्याजदरांना अनुसरून त्यापेक्षा कमीही असू शकेल याची नोंद घ्यावी . सदर नियमात वेळोवेळी सवलत/बदल मान्य करण्याचे अधिकार मा.संचालक मंडळास राहतील.
- १४) बँकेच्या मयत (आजी / माजी) सेवकांचे पती अथवा पत्नी यांना सेवकांसाठी देण्यात येत असलेला १% जादा व्याजदर देण्यात येईल. मात्र अशा ठेवींसाठी जादा व्याजदर देताना संबंधितांकडून (मयत सेवकाचे पती अथवा पत्नी) सदरची रक्कम ही मयत सेवकाचीच असल्याबाबत लेखी पत्र रेकॉर्डवर घेण्यात यावे.
- १५) कोणत्याही व्यक्तीस वा संस्थेस (उदा.ज्येष्ठ नागरिक,आजी/माजी सेवक) एकाच वेळी दोन व्याजदरांचा फायदा घेता येणार नाही. (अपवाद नियम क्र.१०)
- १६) रिकरिंग , जनहित ठेव या योजनांचे शाखास्तरावर अधिकाधिक मार्केटिंग होणे आवश्यक आहे.
- १७) स्वधन ठेव, प्रिमियम स्वधन ठेव या मुख्यत्वेकरून व्यावसायिकांसाठी असलेल्या योजनांचे शाखास्तरावर मार्केटिंग प्रभावीपणे होणे गरजेचे आहे. त्यातून Low cost deposit मिळणेस मदत होईल.

- १८) सर्वप्रकारच्या ठेवींवरील व्याजासाठी आयकर कायद्यानुसार आयकर कपात लागू राहिल.
- १९) बँकेने वेळोवेळी नव्याने ठेवण्यात येणा-या वा नुतनीकरण करण्यात येणा-या ठेवींना त्यावेळचे प्रचलित व्याजदर लागू राहतील.
- २०) व्याजदर वाढीचा फायदा घेण्यासाठी जे ठेवीदार आपल्या मुदत ठेवी मुदतपूर्व बंद करून पुनःश्च ठेवींमध्ये रक्कम गुंतवतील त्यांना मुदतपूर्व ठेव बंदसाठी, मुदत ठेवीच्या झालेल्या कालावधीसाठी लागू असलेल्या (ठेव ठेवते वेळीचा) व्याजदरानुसार (applicable rate) किंवा मूळ ठेवीचा व्याजदर (contractual rate) यापेक्षा कमीत कमी दराने व्याज आकारणी करण्यात येईल. मात्र पुनःश्च गुंतवणूक करण्यात येणारा ठेव कालावधी हा विद्यमान ठेवीच्या (मुदतपूर्व बंद होणा-या) उर्वरित कालावधीपेक्षा जास्त असेल **अशावेळीसच मुदतपूर्व बंद करणेसाठीचे दंडव्याज आकारण्यात येऊ नये.**
- २१) संयुक्त खात्यातील एक व्यक्ती ज्येष्ठ असल्यासही ज्येष्ठ नागरिकांना देण्यात येणारा व्याजदर सदर ठेवीस देणेत येईल.
- २२) सेवकांसाठी लागू असलेल्या जादा व्याजदराचा फायदा घेणेसाठी **संयुक्त नावाने असलेल्या ठेवींमध्ये सेवकाचे नाव कोणत्याही क्रमाने असले तरी त्यास सदर सवलत द्यावी. मात्र त्यामध्ये सेवक आणि सेवकाचे कुटुंबिय (पती / पत्नी, मुलगा, मुलगी व आई वडील) यांचाच केवळ समावेश असावा. मात्र संबंधित सेवकांकडून (आजी / माजी सेवक, ज्येष्ठ नागरिक (वयोमर्यादा ६० वर्षे पूर्ण) असलेले निवृत्त सेवक) सदरची ठेवरक्कम ही सेवकाची स्वतःची / मालकीची असल्याबाबत लेखीपत्र रेकॉर्डवर घेण्यात यावे.**
- २३) मयत ठेवीदारांच्या संदर्भातील प्रकरणे बँकेच्या विधी विभागाने निश्चित केलेल्या अद्ययावत कार्यपद्धतीनुसार करावयाची आहेत.
- २४) बँकेचे आयकर बचत मुदत ठेवयोजनेअंतर्गत ठेवी मासिक आणि तिमाही व्याज ठेव या प्रकारात ग्राहकांकडून स्विकारणे आवश्यक आहे.
- २५) आपल्या बँकेस अन्य नॉनशेड्यूल्ड अर्बन को.ऑप.बँकांकडून ठेवी स्विकारणेस रिझर्व्ह बँकेने परवानगी दिलेली असल्यामुळे आपण अशा ठेवी स्वीकारत आहोत. मात्र रिझर्व्ह बँकेचे नियमानुसार असे एकूण डीपॉझिट मागील वर्षांच्या वर्षाखेरीच्या बँकेच्या एकूण डीपॉझिटच्या १०% पर्यंत स्वीकारता येईल. त्यामुळे असे डीपॉझिट घेणेपुर्वी विभागप्रमुख नियोजन विभागाची पूर्वमान्यता घेणे आवश्यक आहे.
- २६) नॉनशेड्यूल्ड अर्बन को.ऑप.बँकांच्या डीपॉझिटसाठी स्वतंत्र PRODUCT CODE करण्यात आलेला

आहे.नॉनशेड्यूलड अर्बन को.ऑप.बँकांच्या डीपॉझिटची खाती सदर PRODUCT CODE मधेच उघडावी.त्यामुळे अशा डीपॉझिटची रक्कम वरील नमूद नियम क्र.२० मधील प्रमाणानुसार नियंत्रित करणे सोईचे होईल.

- २७) बँकेने किमान शिल्लक रकमेवर चार्जस रद्द केले आहेत.त्यामुळे खातेदारांकरवी खात्यांवर जास्तीतजास्त शिल्लक राहिल यासाठी प्रयत्न करावेत.
- २८) खाते inoperative / dormant करणेपूर्वी त्याबाबतची पूर्वसूचना किमान ३ महिने आधी संबंधित खातेदारास देणे आवश्यक राहिल.
- २९) खाते inoperative / dormant झाल्यामुळे त्यापोटी बँक कोणतेही चार्जस आकारणार नाही.
- ३०) सही असणा-या खातेदारांसाठी नॉमिनीचे नाव खात्यास रजिस्टर्ड करणेसाठी साक्षीदारांची आवश्यकता नाही.मात्र अंगठा असणा-या खातेदारांसाठी दोन साक्षीदारांची आवश्यकता आहे.
- ३१) बचत ठेव खाते हे बँकेतील ग्राहकाचे मुलभूत खाते (BASE ACCOUNT) म्हणून गृहीत धरण्यात यावे.त्यामुळे उपरोक्त खात्याची माहिती(उदा.नाव,पत्ता,फोन नं.वय,नोकरीतील बदल,मृत्यू इ.)सतत अद्ययावत करून सिस्टीममधे आवश्यक ते व वेळोवेळी बदल करावे.
- ३२) बँकेमधील सध्या अस्तित्वात असलेली शून्य जमाबाकीची खाती (No Frill Accounts) रिझर्व्ह बँकेच्या परिपत्रकानुसार Basic Savings Bank Deposit Account (BSBDA) खात्यामध्ये वर्ग करून घेणे बंधनकारक केले आहे.
- ३३) बँक पुढीलप्रकारची खाती उघडून घेणार नाही.
१) शासकीय विभागांची खाती
२) महानगरपालिका / म्युनिसिपल कमिटी/पंचायत समिती / स्टेट हौसिंग बोर्ड / पाठ्यपुस्तक महामंडळ मेट्रोपॉलिटन डेव्हलपमेंट ऑथारिटी/राज्य अथवा जिल्हास्तरीय हौसिंग कोऑप.सोसा. / राजकीय पक्ष
३) नोंदणीकृत न झालेल्या संस्था/कंपनी
- ३४) बँकेने वेळोवेळी जाहीर केलेल्या ठेवयोजना या सदर योजनेचे उद्दिष्ट पूर्ण झाल्यावर ठराविक काळानंतर बंद करण्यात येतात.तसेच काही योजना तात्कालिक आवश्यकतेनुसार जाहीर केलेल्या असतात.अशा मुदत संपलेल्या ठेवींबाबत शाखेकडून / डेटा सेंटरकडून नियोजन विभागाकडे पूर्वमान्यता मिळणेसाठी पाठपुरावा केला जातो.त्यामधे बंद झालेल्या ठेवयोजनांच्या Account master मधे नाव वाढविणे,कमी करणे अथवा कोणताही बदल करणेसाठी शाखाव्यवस्थापक यांचे

अधिकारानुसार डेटासेंटरमार्फत करून घ्यावे. त्यासाठी नियोजन विभागाच्या पूर्वमान्यतेची आवश्यकता नाही.

- ३५) ठेवींवरील व्याज आयकरपात्र झाल्याने कॉम्प्युटर सिस्टीममधुन उदगम करकपात (टी.डी.एस.) होते. खातेदाराने सादर केलेल्या आयकर फॉर्म क्र.१५जी / एच नुसार कपात लागू होत नसल्याने अशा रकमा (संबंधित) ठेवीदारास त्याचे ठेवखाती अथवा सेव्हिंग्ज खाती परत जमा देणेसाठी नियोजन विभागाच्या पूर्वमान्यतेची आवश्यकता नाही. तरी शाखांनी सादर कामकाज शाखास्तरावर व डेटासेंटरमार्फत करून घ्यावे.
- ३६) नविन ठेव योजना सुरु करणे अथवा बंद करणे,वेळोवेळी त्यात बदल करणे,त्याबाबतचा धोरणात्मक निर्णय घेऊन,सादर निर्णय सर्व शाखांना कळविणे,व्याजदरात,सेवाशुल्कात बदल करणे इ.कामकाज ठेवींच्या संदर्भात नियोजन विभागामार्फत केले जाईल.तसेच बँकेच्या विविध ठेवयोजनांची माहितीपत्रके,Flex/Baners इ.माध्यमातून प्रसिद्धीचे कामकाज मार्केटिंग विभागामार्फत केले जाईल.
- ३७) बँकेतील ठेवीदारांसाठी प्रती खातेदार एक लाखापर्यंतचे ठेवरकमेस विमासंरक्षण (D.I.C.G.C.) देण्यात येते.शाखेत याची योग्य ती प्रसिद्धी करावी.